

San Francesco vo Assisi

Haüt atz 4 von bimmat/otóbre vairtma San Francesco azpe patròno von Beleschlant. Umme di djardar 1224 - 1226 azpe di stòrdja lirnt, hattar geschribet in Kántiko vo kreatùre. Ditz gesinga iz gebortet azpe a pròsa ritmika pittar musika o, ma disa in di zaitn iz gánt vorlòrt.

Dar kántiko iz eppaz vor alle di zaitn, un redetaz no haüt, seánka azzar drinnhatt

sachandar von Alt Testamént. Ditz gepéta gedenkht in salmo 148 un in kántiko von drai djungen in puach vo Daniele. 'Z iz a lòde in Gottarhear, vor allz daz sèll boda lebet in kòsmo. Da, 'z mensch un di natùr stèllnse vür pittn soi kreatór. Sidar her 800 djar vo ditza geschràiba, nia azpe est di earde mocht rèchtn pinn laüt bodase lem, vorgèzzante vil vert von Höacharste.

Dar Kántiko vodar sbestar sunn un von pruadar mà

Dar Höacharste, dar sèll boda allz mage, guatar Gottarhear doi soinda di lódn, di glòrdja un dar onór un alla di baige.

Diar alúmna, dar Höacharste, ditza makma khön vo diar, un vo niamat ándarst.

Sai lodárt, oh moi Gottarhear, vor alle di kreatùrn, úbaràlle vor di sbestar sunn, bodaz princk 'z liacht von tage bodaz laüchteget asó schúmna izze di sunn boda glòstart un laüchteget: vo diar, dar Höacharste, schaugetze auz.

Sai lodárt, oh moi Gottarhear, vor in pruadar mà un di stèrn: in hümbel hastose gemacht, sèmm bosa schainen, schúmna un pretziósate.

Sai lodárt, oh moi Gottarhear, vor in bint un in air, vor di bolkhnen, vor in hoatar hümbel un vor alla di zait bodo gist zo leba doin kreatùrn.

Sai lodárt, du moi Gottarhear, vor sbestar bazzar, bobar nützan, umile, pretziósat, sauber.

Sai lodárt, oh du moi Gottarhear, vor pruadar vaür, bodaz laüchteget di nacht: asó kraif, schúmna, starch un spinnar.

Sai lodárt, oh moi Gottarhear, vor únsar muatar earde bodaz untarstútt un govèrnàrt un bodaz macht aulesan vil frukte un vil ándre roasan un gresar.

Sai lodárt, oh moi Gottarhear, vor di sèlln boda vorzáing in doi libe un halt n auz in beata patírante. Sealege bartnz soinn di sèlln bodaz auzhalt n in patze vo diar bartnsa soinn inkoronàrt.

Sai lodárt, oh du moi Gottarhear, vor únsar pruadar dar toat von laip, khumma mensch magen inkian. Schaubolau in sèlln boda bartn stèrn in di toatsünt. Sealege di sèlln bodase vennen in doi gebóll nicht dar toat magen tian.

Lodàrten un baigeten un khótt vorgèll'z Gott in Gottarhear un servírt n pitt groaza umilá.

A.G.

Istituto Cimbro
Kulturinstitut Lusérn
Tel. 0464-78.96.45
info@kil.lusern.it
www.istitutocimbro.it

Lai eppaz z'èzza... un z'stola

Inar bòtta di famildje atz Lusérn hám nètt gehatt vil, sa hámse gemocht kontentàrn pitt bintsche nicht.

Di khindar hám hërta gemocht èzzan daz lestéssege un zèrte vert soinsa gest pròprio stüfo un saur.

Ogni tánto soinsa gánt in di botége von Èdar zo khoava a par a bòmbele odar pitt zen lire lai a löffele crema al cioccolato zo lega atz proat.

Vil vert ditza hatze getrakk persin zo stola un benn sa hám gemak soinsa gánt un hámz genump bo 'z iz gest.

Da hám ágeheft ka lángez z'stola 'z holtz afti khèst von laüt zo boróata in martzo.

Di puam, gianante ummar pa lánt, hám augenump a par an ast atti bòtta von aniaflan khist un asó, laise laise, hámse augemacht soi schúmna haüfle. Dòpo izta khent dar summar un pinn sèll hámnda ágeheft zo khemma di earstn maráskng.

Di khindar alóra soinn gánt alle pittnándar, diarnen un puam o, zo nemmase abe von èlbarn von tetschnar.

Fra alle dise khindar izta gest di nevóda von padrù von èlbarn, un benn sa soinn gest nidar disar padrù hatten nágeschikt 'z hüntle zo traibase vort.

In tage darná 'z diarnle iz gánt zo venna in tatta nidar in di bèrkstatt, un sèmm hatze gevuntet in zio o.

Dar mánn iz gest pròprio zorne un hattar khótt azze schaubolau neméar zo gianan nidar zo stola soine khèrschan.

'Z diarnle hatt subito khótt ke iz izta nètt gest, ma dar mánn iz gest sichar: dar hunt hatt neméar gepèllt umbrómm dar hattze darkhennt.

Auz pa lánt, nidar ná in haüsar, di laüt hám gehatt a par an albar vo froumen un di khindar hám gebóllt stoln di sèllnen o.

Alóra soinsa gánt zo schüttla di èlbar un hám abegemachtvalln alle di raivan froumen.

Ditza hámsez getánt boll z'èzza di froumen ma mearar umbrómm di laüt hámse nágeloft z'straita un se soinn inkhánt azpe az berat gest a spil.

Zèrte laüt, zoa azzasen nètt vortrang di khindar, hámse abegenump no benn sa soinn gest grúmna un hámse gelekk zo raiva inn in hóbe un dòpo, vil vert, hámse gevuntet vaul o.

Ka herbest invétze di khindar soinn gánt z'stola di rebra un di khabas un benn sa no soinn gest vür pinn khüa námp in èkkar au kan Hüttn, hámse gestolt di patátn o.

In sèlln schäulan tang nebl vo settembre, hámse ágezúntet 'z vaür un gelekkse zo khocha inn in di èsch, asó zo haba eppaz z'èzza.

Apparúmmaz hatt persin gestolt zükkar un smaltz dar mámma un gemacht in zükkdardórtz un bi guat 'z iz gest!

Anna N. N.

Di stòrdja vo Chiara

Vor a par bochan pinne gánt al cinema z'sega an film boda hoast "unposted", ke, tradürt azpe biar böllatz muanen "nèt khótt". Dar film iz quási an documentario boda redet vo diasar diarn, boda hoast "Chiara Ferragni", un vo soi lem. Si iz gebortet a Cremona 'z djar 1987, soi tatta iz a dentista un soi mámma a scrittrice un si hatt zboa sbestarn boda hoasan Francesca un Valentina. Si hatt gimacht in Klassischen Liceo, hërta a Cremona, un dòpo izze gánt zo studjara rècht a Milán, ena però zo riva di universitát.

All'inizio von film rensa vo bia allz iz ágiheft. In di earstn djar 2000 Chiara hatt ágiheft zo macha di earstn tritt in di bèlt vo dar moda un zo lega di earstn foto at internet un 'z djar 2009 tütatze offe in earst blog, ke 'z iz a sait at internet, boda hoast "The Blond Salad" ("Da Biondate Salát"), 'z hoast asó umbrómm si iz bióndat un umbrómm in a salát izta drinn a migele alla dar sòrt. Balse iz gest ná zo pensàra in nám hebatzen gibóllt hoasan "The Blond Pizza" odar "The Blond Pasta", ma alla fine hattze detzidart asó. All'inizio in diasan blog hattze kontàrt solo soi lem.

Dòpo però hattze ágiheft zo lega foto vo ágilega, azpe konsótt, franéln, schua un ándarst o, un soi sait at internet iz khent a groaza quelle vo gèlt, boda hatt fatturàrt an hauf sòlde. Si hatt ágiheft zo khemma hërta mearar famósat un asó hattze detzidart zo trasferirase a Los Angeles, in America. 'Z djar 2016 oltre zo macha vil pubblicità in televisióng, izze khent studjart in di Harvard Business School, an universitát a Boston. Chiara hatt a fondàrt a linea vo ágilega, boda hoast "Chiara Ferragni Collection", un azpe simbolo hattze an oage. Pitt disan lògo hattze offegitánt boténg in da gántz bèlt, in Francia, America un sinamài in Giappone. In di lestn djar izze khent hërta mearar seguirt at Instagram, a social network, bo ma mage leng foto vo baz ma tütat odar vo bo ma geat. In disan momént hattze 17.4 mildjü laüt bodar nágian.

In film kontàrnas o bia, 'z djar 2016, hattze gikhennt in kantánt Fedez. Di zboa hám gihatt an sunn, boda hoast Leone Lucia Ferragni, un iz gebortet atz 19 von martzo von djar 2018, a Los Angeles. Da lazzan seng o bia, in 1 von setémbre 2018, soinsase borátet in a

khlumma statt in Sicilia, pitt bintsche invidàrate. Allz però iz khent gilatt seng at Instagram, azpe soi gántzez lem. I moch khön ke dar film hattmar givállt abastántza, ánka azzar iz gest a migele in konfusióng, umbrómm da soinn gánt durch un her in di zait. Dar iz però sichar gest vil interessante umbrómm i hán gilirt vil náuge sachandarn bode nèt hán gebizt.

An gruaz, Samuel Pedrazza

A schäulana stadjóng vor di moto afti Hoachebene Kartza vil toate aft únsarne beng

Durante la bella stagione sono tantissimi gli interventi della macchina dei soccorsi del Trentino, purtroppo anche sull'Alpe Cimbra e sul vicino altopiano di Asiago. I carabinieri delle stazioni di montagna tracciano infatti un bilancio dell'estate appena trascorsa: diverse sono state le richieste per incidenti stradali, molti dei quali anche mortali. Nei weekend e nei periodi di maggior afflusso, le varie sezioni di polizia locale hanno infatti intensificato i controlli sulle strade, in particolar modo le strade panoramiche che portano ai passi dolomitici, meta di tanti appassionati delle due ruote.

Azpe schiar hërta in dise lestn djar, haür o 'z bèttar iz gest allz ummaz schúmna un dar summar afta Zimbar Hoachebene iz gest barm vor a lánnga baila. Vil laüt hám defátti nètt gibóllt stian inngispèrrt da huam un asó

únsarne pèrng soinnse bidar givüllt pitt turistn. Ummar pa beng hattma bokhent an hauf aute un ploaz moto, ma dar schade iz gest ke 'z soinda nètt gimenglt di schäulan intschidèntn o. Da sèll bodase iz ná zo spèrra iz

gest defátti a schäulana stadjóng afti beng vodar Hoachebene vo Lusérn un Lavròu. Si iz ágiheft pinn earstn tang von lángez vo aprile, balda a taütschar iz gánt zo giriva untar an auto, gianante nidar pa Las. Ána zo khenna girècht in bege hattar givánk kartza bait a khear, ma hintar izta gest an auto ná zo khemma aubart boda iz nètt gest guat zo fermàrase ána zo pòkhanen. A par kilòmetre dòpo di Vesandar zuar Slege, afti khear boma geat zuar dar khesar von Frattn, soinsa gest zboa di intschidèntn in mindar baz a boch in mánat vo

agosto, hërta pittar moto: a bòtta a mánn pitt poade di schinkh vorprócht un lai darná a pua boda hatt givánk an schäulandar stroach in khopf mèkkante zuar in guard rail. Hërta auz pa bege vo Slege ándre zboa motorredar anvétze soinn gánt zo mèkka pittar moto hi in an kámion von gihültz. Eppaz pezzar iz gánt in an baibe boda, a par tang spetar, in Vesan pinn reng un pinn nebl iz niméar gest guat zo redjra in auto, gianante ar a bege. Di pompiarn hám gimocht auhakhan gántz di makina zo ziafase auz. Baz magatma tian zoa atza únsarne

beng vo pèrge magatn soinn sichar vor alle? Sichar berda geat pittar moto odar pinn auto mochat hërta stian au pinn oarn un gian

laise, úbarhaupt in di sèlln mánat vo summar balda soinn vil laüt ummar pa beng.

Av